

Elnöki jelentés – 2013. november

Bár egyházkerületem jelölt, mégis az esélytelenek nyugalmaival léptem az új zsinat egy évvel ezelőtti alakuló és egyben elnököt választó ülésére. Azóta a megválasztott és munkába fogott elnök nyugtalanságával élem az életem. Végzem eddigi szolgálati területemen a munkáimat, de közben minden idegszállammal azt figyelem, kutatom, keresem, hogy miként lehetne egy jobban működő közösségben, egyházunk megelevenedéséért dolgozni, imádkozni. Tudom, hogy a Szentlélek hívja életre, tartja meg, élteti, sőt renoválja (újítja meg) az egyházat, de hiszem s remélem, hogy minket is, akikre valamilyen speciális hivatalt bízott, fel tud és fel akar használni egyháza javára. Nem igaz, hogy ne lehetne még jobban, még igényesebben, még hatékonyabban ezért dolgozni. S ha egy éve a váltóállítást feladatát jelöltem meg – azóta még inkább szükségét érzem –, akkor elnöki munkámat egyfajta nyugtalan, a forgalmat váró és segítő váltóóri munkának látom.

Ez a nyugtalanság – reménységem szerint – nem kárára, hanem hasznára lehet egyházunknak.

Most a lelkeszi-elnöki beszámolóban ez a nyugtalanság érvényes a mögöttünk levő egy esztendőre és az előttünk álló időszakra.

Nem az idegeskedők, kapkodók nyugtalansága ez. Az egyház sohasem kapkod (*Ecclesia non festinat!*) – kaptam a megszokott tempómra, lendületemre a – jogos – figyelmeztetést elnöki tisztemben elődömtől. Igaz, de igaz az is, hogy az egyház és annak szolgálója sohasem topog egy helyben. Szent nyugtalansággal végzi a szolgálatát, hajt nekifeszülve előre a cél felé. Ezt vállalva adom első elnöki jelentésemet. Milyen nyugtalanságról van hát szó? Négy ilyen szeretnék kiemelni, ezek köré fűzve a beszámolómat.

A lendület nyugtalansága

Az egyházi adminisztráció, az ügyek intézése, az egyházi folyamatok levezénylése, de maga a zsinati munka is lomha szervezetről tanúskodik. Ebben tetten érhető az aránytalanul nagy szervezet, az eltúlzott mennyiségű testületi ülés, a hatalom koncentrációjától való félelem (ugyanakkor a hatalom utáni vágy), a megszokáson nehezen változtató mentalitás, az „eddig jó volt, ezután is jó lesz így” magatartás, amely akár a tunyaság veszélyét is hordozhatja magában.

Nem hiszem, hogy csak alkatilag vagyok olyan, aki nem tud helyben topogni, aki ha nem is akarja túllépni a sebességkorlátozás által megadott határokat, de addig feltétlenül el szeretne menni. Ezt a lendületet szeretnénk volna adni az új testületi irodával – lemondva a saját kényelmünkről, azaz arról, hogy a zsinatnak saját külön személyzete legyen. Lendíteni akartunk a közös munkán. A testületi iroda sikertörténetnek éppen nem mondható, de nem adom fel sem az ötletet, sem a lendületet: tempóban, jobban, hatékonyabban kell tennünk. Ha az első próbálkozással megtorpantunk, akkor újratekintve, új lendülettel. S ez rajtunk, embereken múlik: azokon, akik a feladatot végrehajtandó kötelességként kapták, azokon, akik összeadják az információt, a tudást, előkészítik a munkát, meghozzák a felelős döntést, és végrehajtják a tennivalókat. Elég a helyben topogásból, az egymásra várásból, az adminisztratív halogatásból, a taktikázó várakoztatásokból és a tehetetlen bizonytalankodásból! Elég abból, hogy hosszan és

alaposan meg tudjuk magyarázni, hogy mit miért nem tettünk meg! Elég abból, hogy éveket várunk és nyűglődünk egy-egy ügyön, halogatva a tetteket, várva az optimális helyzetet! Elég abból, hogy tudjuk, hogy mit vagy kit nem akarunk, de nem tudjuk, hogy mit akarunk! Lendüljünk át a holtponatokon! A „Láthatóan evangélikus” stratégiánk azt szeretné segíteni, hogy a Lélek lendületébe belesimuljon az egyház, és együtt legyünk a Szentlélek sodrásában. Én a lendület nyugtalanságában élek, vállalom, hiszem, hogy szent nyugtalanság ez, sőt hívogatók másokat is. Fogjunk össze és vigyük. Együtt, válllvetve. Ne pislogjunk, mint a végét járó mécses, hanem lobogjunk, lánggal égve. Én nem szégyellem a második nyugtalanságomat sem, ez:

A nyitott kérdések nyugtalansága

Sok kérdést már megoldottunk, nem volt soha ilyen jó dolgunk... – az én korosztályom emlékszik még erre az Illés dalra (Kégli dal...). Így is van. Sok kérdést már megoldottunk, de mintha még mindig messze a megoldatlanok javára billenne a mérleg nyelve.

Ez az év feltárta előttem – törvénykezésre készülve, javításokra elszánva, koncepciót építve, stratégiát a hétköznapiakra lefordítva –, hogy mennyi-mennyi alapvető kérdés megválaszolatlanul és megoldatlanul áll még nyitva egyházunk döntéshozó testületei és vezetői előtt. Nemcsak részletkérdések, hogy miként oldjuk meg az elnökség optimális működését, vagy miként tesszük ügyesebbé, ésszerűbbé az ügyrendünket, hanem alapvető kérdések: tényleg ekkora egyház vagyunk, hogy ilyen nagy szervezetet, adminisztrációt, önkormányzatot kell fenntartanunk? Tényleg az élvez prioritást, ami az egyház küldetése, vagy építkezős, intézményalapítós, ülésezős pótcselekvések sorát végezzük? Tényleg kevés a jól használható ember, vagy nincs személyi politikánk, nincs humán menedzselésünk, nincs gyakorlatunk, de szándékunk, netán konszenzusunk sem arra, hogy feladatokra embereket építsünk fel? Tényleg az a fajta autonómia rendszer szükséges az egyházban, amely csak a jogokat ismeri, a kötelességet alig, a szolidaritást pedig szinte egyáltalán nem? Tényleg a gyülekezetek lelkesfenntartó képessége az, amit vizsgálunk és számon kell tartanunk, vagy az evangélium megtartó képességét, a missziói lendületét, a kevésen is hűségét? Szabad-e olyan bonyolult választási procedúráknak kitenni a gyülekezeteket, egyházmegyéket és kerületeket, hogy az embereket elidegeníti az egyháztól, ugyanakkor hallatlan anyagi erőforrást, szellemi energiát, emberi munkát igényel, és nem egy esetben rossz szájízt hagy maga után?

Hosszan sorolhatnám még a kérdéseket, amelyek nyugtalanítanak. Nem a kérdésekkel van bajom, hanem azzal, ha megválaszolatlanok maradnak. Persze, a világ is elvárja tőlünk a válaszokat, de ennél sokkal fontosabb, hogy magunkat nem becsapva, őszinte válaszokat fogalmazzunk: önmagunknak is, de elsősorban a kérdező Úrnak. Mert az imént felsorolt kérdésekben Jézus kérdései csengenek vissza (emlékszünk egyikre-másikra): „Ti is el akartok menni?” (Jn 6,67), „Barátom, miért jöttél?” (Mt 26,5), „Van valami ennivalótok?” (Lk 24,41; Jn 21,5)

Nagy baj lenne, ha nem nyugtalanítanának minket: egyházvezetést, felelős tisztségviselőket ezek a kérdések.

Mint továbbá az, amiről szintén őszintén kell beszélni:

Vannak gondjaink bőséggel, kinek-kinek a maga helyén és az egyház egészében egyaránt.

Anyagi gondok: hogy jut-e elég a templomaink, épületeink fenntartására, hogy tudjuk-e finanszírozni a gyülekezeti életet, tudunk-e egzisztenciális biztonságot adni szolgatársainknak, hogy mit fogunk kezdeni a kötelező hitoktatásból ránk szakadó túlterheléssel, és hogy fenn tudjuk-e tartani az iskoláinkat és diakóniai intézményeket is forráshiányos időben?

Lelki gondok: meg tudjuk-e fogalmazni az evangéliumot tisztán, evangélikus teológiai alapokon, de mai módon, vagy adósai maradunk azoknak, akik ránk vannak bízva? Van mit söpörnünk a magunk háza táján ez ügyben. Jól felkészült, eléggé alázatos, megfelelően elszánt hordozói vagyunk-e a legnagyobb ügynek, az evangéliumnak?

Szellemi gondok: az ti., hogy nemegyszer reformáció helyett deformáció zajlik az egyházban. Igehirdetés, istentisztelet, bibliaóra, tanítás címen olyan igényszint-emelésre van szükségünk, ami gyökeresen új hozzáállást jelent. Ennek személyi, képzési, monitorozási feladataival egyaránt kell foglalkoznunk itt a zsinaton is.

Gond a *bizalmatlanság* – s ami még nagyobb gond, hogy az idő múlásával ez nem csökken. Ellenkezőleg: újratermelődik. Az elmúlt egy évben elnöktársammal együtt sok területen fogtunk bizalomerősítő munkába: kompromisszumokat kötve, széles körű összefogásra biztatva és azt gyakorolva, az *egy egyházban* való gondolkodás – hitünk szerint kötelező – módszerét képviselve.

És ott a legnagyobb gondok egyike: *miközben önmagunkkal* – anyagi, szellemi, lelki gondjainkkal – *vagyunk elfoglalva*, elfelejtjük, hogy az egyház nem önmagáért él, hanem másokért. Krisztusért és az emberekért. Én biblikus alapon aránytalannak érzem a magunk dolgaival való foglalkozást és a szó teológiai értelmében vett *önfelelt szolgálatot*. Ez a zsinati munkában éppen úgy igaz, mint a zsinat által segített, motivált és elvárt közegyházi munkában.

Ennek csupán egy szelete az *intézményes diakónia*, amiben évtizedekig élen jártunk, s most is van miért hálát adnunk, hisz ha eredményeink vannak, akkor azok Isten jóttei. De vajon lesz-e egyházunkból diakóniai egyház: a másokért élő szolgálatban – az önmagukkal való pepecselésről megfélelmező – élő gyülekezetek, a mások segítségét tettekkel és anyagi erővel tiszteletbeli hivatásként űző gyülekezeti tagok, a szegények ügyét felkaroló közösségek, a hátrányos helyzetűekre odafigyelő emberek?

A legnagyobb gondok sorából a másik a *misszió mindent meghatározó feladata*. A missziót nem azért kell végeznünk, hogy „az egyesület üres helyeit” feltöltsük, és ezáltal legyen elég egyházfenntartói járulékot fizető tagunk. A misszió feladata krisztusi mandátum, amelyet Urunk helyezett a szívünkbe. Menjete el, tegyete tanítvánnyá minden népet. Felelőségünk szélesebb körű, mint azt mi gondolni szoktuk. S hiszem, hogy nem az a Lélek sorrendje, hogy várjunk, amíg erőt ad, hanem az, hogy induljunk, és akkor megkapjuk hozzá az erőt (lásd ApCsel 1).

Kétféle közösségről beszélt Fábri felügyelő úr, aki az evangélikus egyházban használt médiumok kapcsán osztotta két csoportra az evangélikusságot. Ez a megállapítás azonban nem csak arra érvényes, hogy az idősebb nemzedék a hagyományos sajtóorgánumok tájékoztatásával él (Evangélikus Élet, rádiós félóra, televíziós Örömhír stb.), míg a fiatalabbakat már az elektronikus médiumokon, elsősorban az internet valamelyik eszközével lehet elérni. Az evangélikus ernyő alatt valóban vannak olyanok, akik a tradicionális egyházi keretet ismerik, gyakorolják és elvárják. Rájuk figyelni, az ő elvárásait kezelni, közöttük a szolgálat folyamatosságát fenntartani kötelességünk. Ugyanakkor van egy új generáció (sajnos a középréteg a legvékonyabb), aminek tagjait a régi módon sem elérni, sem megszólítani nem nagyon lehet. Ezt a szokott nemzedékváltástól – megítélésem szerint – teljesen eltérő folyamatot új eszközökkel, nagy lendülettel, átalakított formákkal, de nem a világhoz igazodva kell elvégeznünk. Kész-e arra a zsinat, hogy gondolkodásmódot váltson, és megtegyen mindent azért, hogy a megváltozott körülmények és megváltozott feladatok között zökkenőmentes átmenet legyen? Vagy maradunk a régi kerékvágásban, s egy olyan egyházat bonyolítunk tovább, amely a beköszönő generációnak idegen (netán hiteltelen)? Ennek egyik kiemelt zsinati feladata az adatalapú döntés lehetővé tétele. Azaz, hogy a ténylegesen reális képet ismerve tudjuk meghozni a döntéseket és a törvényeket: anyagi, szellemi és humán erőinket, lehetőségeinket figyelembe véve.

4

A jövőformáló tervezésnél hogyan találjuk a helyes és egyházhoz méltó arányt az evangéliumért terhet viselni tudó gyülekezeti modell és a misszióként közegyházi áldozatból fenntartandó gyülekezetek között.

Igen, a zsinati munkánkban a közgyűlési funkciók és a törvényelőkészítő feladatok közepette érdemben beszélnünk kell a népegyházi keretek megszűnéséről. Már csak néhány évre dughatjuk homokba a fejünket, ha nem akarunk ennek mindent – gazdaságot és teológiai döntéseket – meghatározó tényével szembe nézni. Azután pedig akkora lesz a váltás, amit ma el sem tudunk képzelni.

A jövőépítés egyik kulcsa ez: tudjuk-e, készek vagyunk-e utógondozni, ill. tovább kísérni azokat, akiket az egyház Ura ránk bízott, és akiket Isten előtt felvállaltunk. Gondolok itt a konfirmandusok ezreire, az evangélikus iskolába jártak tízezreire, a keresztelesek, esketések, temetések kapcsán egyházi kapcsolatot felvevőkre. Mondhatja bárki, hogy nem élhetünk vissza a helyzetünkből adódó előnnyel, nem használhatjuk ki, hogy oktatás vagy élet-események miatt legkülönbözőbb emberek odasodródtak hozzánk. Ez azonban rövidzárlatos, torzultan és félreértelmezetten liberális gondolkodásmód. Az igazi kérdés így hangzik: élünk-e azzal a lehetőséggel, amit Isten adott elénk, s megszólítjuk-e korszerű formában, de igeszerű tartalommal a hozzánk érkezőket. Hatalmas missziói terület. A mögöttünk álló zsinati évet: minden választásával, döntéseivel, vitáival és továbblépéseivel, ezen a mérlegen kell lemérni. Mint ahogyan az egyház legfelsőbb döntéshozó testületének következő évi munkáját is csak úgy lehet tervezni, hogy mi a missziói egyház szolgálatát segítjük sajátos feladatainkkal.

Lesz-e hát a stratégiából jól használható, konkrét lépéseket tartalmazó, az egyértelmű célkitűzéseket megvalósítani tudó cselekvési terv? Szavak, szabályrendeletek, törvények, szólamok és álmok vannak. Lesz-e olyan cselekvési terv, amely kötődhet a szándékhoz: ezt most együtt megcsináljuk, vagy olyan szándék, amelyhez kapcsolódik a használható cselekvési terv, hogy ti. lépnünk kell.

Értitek, zsinati szolgatársaim, hogy miért beszéltem egy évvel ezelőtt váltóállításról?

Augustinus egyházatya így tanított imádkozó vallomásainak egyikében: „nyugtalan a mi szívünk, amíg meg nem nyugszik tebenned”¹. A zsoltairos fontos mozdulata ezt helyezi személyes összefüggésbe: „csak Istennél csendesül el lelkem” (Zsolt 62,2;6).

Csak így szabad zsinati munkát végezni tagoknak, tisztségviselőknek, elnököknek: Isten felé fordulva, Isten felé figyelve, Isten felé közeledve. Nyugalmat, az iránta való bizalom nyugalmát tőle kaphatjuk akkor, amikor higgadt megfontolásra, józan döntésekre, feszültségek hordozására van szükségünk. De amíg jóvoltából nyugtalanul dobog a szívünk, addig lássuk be, hogy az előrevívó, egyházért égő nyugtalan gondolatokat és igyekezeteket fel kell használni. Mindezt tesszük úgy, hogy nem a temetőbe készülünk a végső nyugalomra (sem az egyház, sem pedig egyenként egyháztagok), hanem az örök nyugalomba, az Isten országába. Ez a tény és ez az irány mozgatja mai tetteinket.

E szent és izgalmas munkában köszönöm Istennek, hogy vagytok: elnöktársam, püspöktestvérek, felügyelőtestvérek, zsinati anyák és atyák, országos presbiterek, magyarországi evangélikus testvérek. Isten áldjon benneteket, Isten áldja egyházunkat.

¹ Augustinus, Vallomások, I/1/1., Gondolat, Budapest, 1987., 23.o.